

ÁTADTÁK AZ IDEI PRIMA PRIMISSIMA DÍJAKAT

Takács-Nagy Gábor hegedűművész, karmester kapta az idei Prima Primissima Díjat a zeneművészet kategóriában. Hegedűművész diplomáját a Zeneakadémián kapta. 1975 és 1992 között a Takács Vonósnégyes vezetője, koncertjeikkel bejárták az egész világot – több mint 1000 koncerten játszották Bartók és Kodály művei mellett több magyar szerző vonósnégyesét a világ nagy zenei centrumaiban. 1998-tól a Mikrokosmos vonósnégyes első hegedűse. Lemezre vették 2008-ban Bartók összes vonósnégyesét. 2002 óta vezényel, 2012 óta a Budapesti Fesztiválzenekar első vendégkarmestere, 2007 óta a svájci Verbier Fesztivál Kamarazenekarának vezetője, 2011 óta a Manchester Camerata kamarazenekar művészeti vezetője. A budapesti Zeneakadémia és a londoni Királyi Zeneakadémia tiszteletbeli professzora. 1983-ban Liszt Ferenc-díjat, 2021-ben Magyarország Érdemes Művésze díjat kapott.

KÖSZÖNTJÜK

A 70 ÉVES JANDÓ JENŐ ZONGORAMŰVÉSZT

Jandó Jenő 1952-ben született Pécsen. Hatévesen kezdett el zongorázni, majd tanulmányait a pécsi konzervatóriumban folytatta. 1968-tól a Zeneakadémián Nemes Katalin, Kadosa Pál és Mihály András növendéke volt.

1973-ban megnyerte a Magyar Rádió Zongoraversenyét, amelyet több külföldi verseny győzelem követett. 1980-ban Liszt Ferenc-díjat, 1997-ben Kossuth-díjat kapott.

TILALOM AZ ELEFÁNTCSONT-KERESKEDELEMRE AZ EU-BAN

December 16-án az Európai Bizottság közzétette rendelettervezetét az EU elefántcsont-kereskedelmének hatékony betiltására. Az elefántcsontnak az EU-ba irányuló, az EU-n belüli és onnan kifelé történő kereskedelmi célú szállítása általában tilos, de a szigorú feltételek mellett a hangszerekre a kevés kivétel egyike vonatkozik.

A szabályok alóli kivételek:

1. Nem kereskedelmi célú felhasználás (például koncertezés)

A hangszerek nem kereskedelmi célú utazását – például fizetett vagy nem fizetett koncertek, verseny, közvetítés, oktatás és személyes használat – az elefántcsontra vonatkozó új szabályok nem érintik. Tehát a CITES hangszertanúsítványok használata az új szabályokkal nem változik. (A CITES – más néven a washingtoni fajtavédelmi rendelet – egy nemzetközi, állat- és növényvédelmi program.)

2. Kereskedelmi felhasználás (például eszközök értékesítése)

Az elefántcsontot tartalmazó hangszerek kereskedelmét illetően a Bizottság iránymutatásai a következőképpen határozzák meg a mentességet:

„A „megmunkált” elefántcsont tárgyak, amelyeket díszítettek, faragtak, megjelöltek vagy más módon úgy módosítottak, hogy többé már nem tekinthető nyersnek, szigorú feltételek mellett exportálhatóak, amennyiben 1975 előtt készültek és múzeumoknak adják el.

A hangszerkereskedelemmel foglalkozók többé nem árulhatnak elefántcsontot tartalmazó hangszereket.

Elefántcsontot tartalmazó hangszer eladásához a következő pontokat kell teljesíteni:

- Az elefántcsontot 1975 előtt szerezték be, függetlenül a hangszer gyártási dátumától.
- a hangszert előadóművész használja, vagy a közelmúltig használta. A mentesség magában foglalja azokat a hangszereket is, amelyek egy zenekar vagy egy zenei együttes birtokában vannak, és amelyeket zenészeknek adnak kölcsön.

Egy hangszer értékesítése csak EU-mentességi bizonyítvánnyal (amelyet a nemzeti CITES-hatóság állít ki) lehetséges, függetlenül attól, hogy 1947 előtt vagy utána készült antik hangszerről van szó.

Az 1975 előtt megmunkált elefántcsontot tartalmazó hangszerek az elefántcsont jogszerű megszerzését igazoló érvényes CITES/EU-tanúsítvánnyal importálhatók az EU-ba, illetve (újra)exportálhatók onnan.

Míg a nyers elefántcsont EU-n belüli kereskedelme tilos, az 1975 előtti hangszerek javítása a mentesség hatálya alá tartozik, és így megengedett.

Egy hangszer eladásához minden esetben EU-tanúsítvány szükséges, amely igazolja az elefántcsont jogszerű beszerzését. A szakértő véleménye kielégítő bizonyítéknak tekinthető. Mivel a hangszerek esetében nincs szükség törvényszéki elemzésre.

A SZEGEDI BIOLÓGIAI KUTATÓKÖZPONT (SZBK) KUTATÓI elsőként alakítottak zenét oszcilláló elektromos mezővé, és sikeresen mutatták ki annak egy natív enzim aktivitására gyakorolt hatását.

A zene tudat nélküli élő anyagokra gyakorolt hatása régóta a tudományos és általános érdeklődés tárgya. A legtöbb ezt vizsgáló tanulmányban tudat nélküli élőlények vagy biomolekulák zenét „hallgatnak” a levegőből, és a kutatók arról számoltak be, hogy a megfigyelt hatások, amikor egyáltalán voltak ilyenek, jellemzően kis méretűek és közvetettek.

Az SZBK Biofizikai Intézete membrán biofizika csoportjának kutatói ezért egy a zenéből származó, de a nyomástól eltérő időfüggő fizikai mennyiség biokémiai hatását vizsgálták meg kísérleteikben. Egyedülálló megközelítést alkalmazva a zenét váltakozó árammá, azt pedig oszcilláló elektromos mezővé (AC-mező) alakították át elektródák segítségével. 18 különböző műfajú zenei klipből és zajból generáltak AC-mezőt, és ennek hatását mérték az élesztő vakuólum – sejtnedvüreg – membránján keresztül protont pumpáló enzim, a V-ATPáz működésére.

Az elvégzett mérések alapján a szakemberek arra a következtetésre jutottak, hogy az AC-mező befolyásolja a membránon keresztüli periodikus töltésmozgásokat a működő enzimben. A kutatók azt találták, hogy az enzimműködés befolyásolása szempontjából leghatékonyabb zenei klipek domináns frekvenciái harmonikus viszonyban vannak egymással és az enzim becsült forgási frekvenciájával.

Páli Tibor felhívta ugyanakkor a figyelmet arra, hogy az enzim megfigyelt „zenei preferencia-sorrendjéből” nem lehet általános és nem tudományos kontextusban felhasználható következtetéseket levonni.

A maga nemében egyedülálló kísérlet eredményeiről szóló publikáció a *Frontiers in Molecular Biosciences* című tekintélyes nemzetközi folyóiratban jelent meg. (MTI)

JANUÁR 2-ÁN, HETVENNÉGY ÉVES KORÁBAN ELHUNYT ÁGOSTON ANDRÁS HEGEDŰMŰVÉS.

Ágoston András 1947. március 17-én született Kolozsváron. Gyermekkori hegedűtanulmányait Kouba Paulánál kezdte meg, majd Zsurka Péternél folytatta, a főiskolán pedig Ruha István növendéke volt. A Gheorghe Dima Nemzeti Zeneakadémián 1972-ben szerzett diplomát. Ugyanabban az évben a bécsi David Ojsztrah-versenyen első díjat nyert. Számos neves versenyen ért el eredményeket, így a lipcei Bach-versenyeken, a moszkvai Csajkovszkij-versenyen és a bukaresti Enescu-versenyen. Tanulmányai befejeztével húsz évig tanított a kolozsvári Zeneművészeti Főiskolán, 1990-ben professzori kinevezést kapott. 1991-től a Philharmonia Hungarica koncertmestere volt az együttes 2001-es feloszlásáig. Emellett számos európai városban koncertezett, és mesterkurzusokat tartott Budapesten, Miskolcon és Fertődön. Tíz évig, 1991 és 2001 között a Philharmonia Hungarica zenekar koncertmestere volt. Munkásságáért 2002-ben Liszt-díjjal tüntették ki.

ÉLETÉNEK 89. ÉVÉBEN ELHUNYT BÍRÓ ATTILA, a magyar zenés színházi élet pótolhatatlan örökifjú karmestere, zongorakísérő, zeneszerző. Bíró Attila az ország zenés színházi előadásainak jelentős képviselője volt, megfordult Magyarország szinte összes színházában. Munkásságának legjelentősebb állomásai: Szegedi Nemzeti Színház, Pécsi Nemzeti Színház, Szolnoki Szigligeti Színház és több mint 20 évig a Budapesti Operettszínház. Olyan színészekkel dolgozott együtt karmesterként vagy zongoristaként, mint Básti Lajos, Gábor Miklós, Mensáros László, Feleki Kamill, Latabár Kálmán, Honthy Hanna, Sárdy János, Petress Zsuzsa, Csákányi László, Agárdi Gábor, Bessenyei Ferenc, Tomanek Nándor, Tyll Attila vagy Avar István.

A Budapesti Operettszínházban 2016 októberében több évtizedes művészi teljesítménye és a magyar operett népszerűsítéséért végzett munkája elismeréseként a Musica Hungarica Kiadó díját vehette át.

FONTOS VÁLTOZÁSOK A JOGDÍJ FELOSZTÁSÁBAN – ÚJ SZABÁLYOK 2022-TŐL

artisjus

változások érintik például a TV-s, rádiós, a vendéglátó élő háttérzene jogdíjakat, a gépzenei ráosztások összeget, arányait.

Az Artisjus hat háttérzeneszolgáltatóval áll szerződéses viszonyban, melyektől pontos elhangzási adatok érkeznek. A jelenlegi szabályozás szerint az általuk kiszolgált helyszínektől (üzletek, szálláshelyek, vendéglátás) érkező jogdíjakból legfeljebb akkora összeget lehet felosztani „egyedi felosztásban” (azaz a szolgáltatóktól érkező adatszolgáltatás alapján), ami a teljes gépzenei bevétel (tehát a jellemzően éttermekben, üzletekben hangszóróból szóló zenefelhasználásból származó bevétel) 5%-át nem haladja meg. A teljes fennmaradó rész pedig a „normál” gépzenei jogdíjalapot növelte, az a szerzők, jogosultak egy szélesebb köréhez jut el (ráosztással, tehát egyéb elhangzásaik alapján).

A változás következtében 5% helyett 6 %-ra növekedik a fent leírt limitálás mértéke. A változtatásra azért volt szükség, mert folyamatosan bővül ez a piac, egyre több üzlet dolgozik háttérzeneszolgáltatóval, és ebből adódóan egyre többen is szolgáltatnak adatot az elhangzó zeneszámokról.

A rádió és TV jogdíjak felosztása terén is változások lépnek életbe.

Az eddigi szabály a műsorszolgáltató adott évi befizetéséhez kötötte a bekerülést a felosztásban szereplő csatornák közé (helyi műsorszolgáltató: évi 1 millió Ft fölött; országos műsorszolgáltató: évi 3 millió Ft fölött), de ez a szabályozás mára több szempontból is elavult: Az továbbra is egyértelmű, hogy a csatornák között priorizálni kell, mert egyre több az elérhető csatorna, miközben nincs korlátlan feldolgozási kapacitás. A priorizálás szempontja egyrészt a felosztandó jogdíj összege (gazdaságossági szempont), másrészt az, hogy a felosztásba az Egyesület által képviselt, kevesebb elhangzással bíró műfajok is megfelelő mintával kerüljenek be (sokszínűség szempont). A felosztási szabályzat új szövege pontosan meghatározza, hogy milyen priorizálási szabályok alapján kell a rádió- és TV-adókat kiválasztani. A fő szempont az előző évben befizetett jogdíj összege. Ezt figyelembe véve extra szorzókkal kerülnek be a kiemelt tartalmakat játszó csatornák (védett komolyzene, irodalom), míg az alacsony zenei tartalommal bíró csatornák csökkentő hatású szorzókkal lesznek „beszámítva”.

Az új szabályozás alapján legalább 20 rádió- és legalább 20 TV-csatornát kell feldolgozni minden évben, de a kapacitások függvényében ennél több csatorna is feldolgozható. Hogy a médiapiac változásait jól figyelembe lehessen venni, ezek konkrét listájáról évről évre fog dönteni a mindenkori Vezetőség.

A jogdíjak kiszámítása hallgatottsági adatok alapján

Ez a változás azokat a jogdíjakat érinti, ahol a befizetés egy nagy médiacégtől vagy egyéb szervezettől több rádiócsatornára érkezik (ilyen jelenleg az MTVA), de az adatszolgáltatás alapján nem lehet azon belül az egyes adókra eső jogdíjbefizetéseket elkülöníteni. A jelenlegi szabályozás az ilyen rádiócsatornákat egyenrangúként kezeli, mindegyikre a csoport teljes befizető szorzóját kalkulálja. (A televízióknál már nézettségi adatok alapján vannak számítva a jogdíjak, ezzel pontosabb felosztás biztosítható.)

Változás: ahol a beérkező adatszolgáltatás alapján nem lehet az egyes adókra eső jogdíjat elkülöníteni, ott megbízható külső forrásból (pl. az NMHH-től) érkező hallgatottsági adatok alapján lesznek differenciálva a jogdíjösszegek az egyes adók között. Ezzel párhuzamosan a rádiós elhangzások komolyzenei pontértéke emelkedik, hogy kompenzálja a fenti változás hatásait: míg a komolyzene kulturális értéke magas, a hallgatottsága relatíve alacsony – a komolyzenei szerzők komoly veszteséget szenvednének el a pontérték megemlése nélkül. (forrás: Artisjus /<https://dalszerzo.hu/2021/12/14/fontos-valtozasok-a-jogdij-felosztasaban-uj-szabalyok-2022-tol/>)

Emelkedik a rádiós elhangzások komolyzenei pontértéke

December 10-én az Artisjus legfőbb döntéshozó testülete, a szerzőkből, zeneműkiadókból álló Küldöttgyűlés több olyan módosítást megszavazott, amelyek a jogdíj kiszámítását is befolyásolják. A